

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA.

Helsingissä,
helmikuun 12 p:nä 1932.

Lausunto n:o 1.

Lakivaliokunnalle.

Lakivaliokunta on kirjelmässä n:o 2 kuluvan helmikuun 5 p:ltä pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausuntoa siitä, ovatko hallituksen esityksessä n:o 6 (1931 Vp.) yhdistyslain eräiden pykäläin muuttamisesta sekä Lakivaliokunnan jaoston samasta asiasta laatimassa, kirjelmään liitettyssä ehdotuksessa tarkoitetut lainmuutokset sopuisuudessa hallitusmuodon yhdistymisvapautta ja omaisuuden turvaa koskevien säännösten kanssa. Tämän johdosta perustuslakivaliokunta, jonka asia ei ole ryhtyä arvostelemaan lakiehdotusten asiallista sisällystä eikä niiden sanamuotoa, kunnioittaen lausuu seuraavaa.

Esityksen lakiehdotuksen 27 §:n 1 momentissa oleva säännös, jonka mukaan yhdistyksen rekisteröiminen ja siis oikeuskelpoisen yhdistyksen perustaminen tulisi riippuvaksi muun muassa siitä, onko todennäköistä syytä otaksua, että yhdistys on tarkoitettu toimimaan vastoin lakia tai hyviä tapoja tahi lakia kiertäen jatkamaan jonkin lakkautetun yhdistyksen toimintaa, on poikkeus hallitusmuodon 10 §:ssä Suomen kansalaisille väkuutetusta oikeudesta edeltäpäin lupaa hankkimatta perustaa yhdistyksiä tarkoitusten toteuttamista varten, jotka eivät ole vastoin lakia tai hyviä tapoja. Lakia, johon sellainen ennakkoehkäisevä säännös sisältyy, ei sentähden ole mahdollista säätää muulla tavalla, kuin perustuslaista voimassa olevassa järjestyksessä. Muut esityksen lakiehdotuksessa olevat säännökset ja niinkään Lakivalio-

kunnan jaostossa valmistettu lakiehdotus kokonaisuudessaan ovat sitävastoin sen luontoiset, että ne voidaan säätää tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Tämä koskee myöskin jaoston lakiehdotuksen 27 §:n 1 momentissa olevaa säännöstä, jossa rekisteröimisen ehtona mainitaan, että yhdistyksen tarkoitus ei ole vastoin lakia tai hyviä tapoja, siihen luettuna sekin ettei yhdistys pyri lakia kiertäen jatkamaan jonkin lakkautetun yhdistyksen toimintaa. Hallitusmuodossa säädetty yhdistymisvapaus ei nimittäin sisällä oikeutta perustaa yhdistystä, jonka tarkoitus yhdistyksen sääntöjen tai saadun selvityksen mukaan on lain tai hyvien tapojen vastainen, eikä myöskään estä ennen rekisteröimistä hankkimasta näistä seikoista lisäselvitystä, niinkuin saman pykälän 2 momentissa ehdotetaan. Hallitusmuodon 6 §:ssä väkuutettu omaisuuden turva ei taas estä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä määräämästä, mitenkä tuomioistuimen lakkautetuksi julistaman yhdistyksen omaisuuden suhteen on meneteltävä.

Perustuslakivaliokunta näin ollen mielpiteenään lausuu,

että esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 27 §:n 1 momentin säännös edellämainitulta osalta on ristiriidassa hallitusmuodon yhdistymisvapautta koskevan säännöksen kanssa, mutta

että esitykseen sisältyvän lakiehdo-

tuksen muut säännökset samoinkuin Lakivaliokunnan jaostossa valmistettu lakiehdotus kokonaisuudessaan

ovat sopusoinnussa hallitusmuodon yhdistymisvapautta ja omaisuuden turvaa koskevien säännösten kanssa.

Perustuslakivaliokunnan puolesta:

Oskari Lehtonen.

Lauri Ailio.

Eriäviä mielipiteitä:

I.

Allekirjoittanut liittää perustuslakivaliokunnan lausuntoon seuraavan eriävän mielipiteen:

21 ja 22 §:ään nähden.

Omaisuu den valtiolle menettäminen (konfiskatio) rangaistus seuraamuksena on vierasta meidän oikeutemme yleiselle luonteelle. Hallitusmuodon säännös kansalaisten omaisuuden turvasta ei tosin ole niin laadittu, että tämä säännös suorastaan antaisi tukea sille kannalle, että laki omaisuuden menettämisen säätämistä olisi yhdistyksen omaisuuteen nähden hyväksyttävä siinä järjestyksessä, mikä perustuslain muutoksesta tai tästä laista poikkeamisesta on voimassa. Epäilemättä kuitenkin omaisuuden menettäminen (konfiskatio) olemukseltaan on perustuslain vastainen.

Sellaisen rangaistuslajin määrääminen erikoissäännöksellä olisi lisäksi ristiriidassa niiden säännösten kanssa, joita yleisessä rikoslaisissa on vastaavien tapauksien varalta. Nämä seikat näyttävät minusta oikeuttavan vaatimaan, että lakiehdotuksen säännöksiä sanotussa osassa ei hyväksytä, elleivät ne saavuta sellaista kannatusta, mikä on tarpeen perustuslain muutokseen tai siitä poikkeavan säännöksen hyväksymiseen.

Näin on laita erittäinkin esityksen laki-

ehdotuksen puheenaolevan säännöksen 1 ja 3 momentin määräysten. Niiden mukaan sallittaisiin nimittäin oikeus omaisuuden valtiolle menetetyksi julistamisesta pelkkien muodollisten laiminlyöntien, vieläpä huomaamattomuudenkin takia yhdistyksen puolelta.

27 §:ään nähden.

Ratkaiseva periaate yhdistysten perustamisoikeudesta lausutaan hallitusmuodon 10 §:n säännöksessä, että tämän kansalaisoikeuden käyttämiseen ei tarvita ennakoita hankittua lupaa, mikäli yhdistyksen tarkoitus ei ole vastoin lakia tai hyviä tapoja. Perustuslakivaliokunnan enemmistö on myöntänyt, että esityksen lakiehdotuksen 27 § poikkeaa hallitusmuodon mainitusta säännöksestä. Mutta siinäkin muodossa, minkä lakivaliokunnan jaosto on antanut puheenaolevalle säännökselle, on se ristiriidassa perustuslain mainitun säännöksen kanssa.

Silläkin tavoin muodosteltu säännös tekisi nimittäin mahdolliseksi ennakoita asettaa esteitä yhdistyksen perustamiselle.

Jos nimittäin on „todennäköistä syytä otaksua, että yhdistys on tarkoitettu toimimaan vastoin lakia tai hyviä tapoja tahi lakia kiertäen jatkamaan jonkin lakkaute-